

Исайкина Елена Дмитриевна, кандидат исторических наук, доцент кафедры документоведения

e-mail: isaykina.od@ukr.net

Мирошніченко Денис Анатольевич, кандидат исторических наук, доцент кафедры профессионального образования

e-mail: mirosh88@i.ua

ГВУЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» ул. Сухомлинського 34, г. Переяслав-Хмельницький, Київська обл., Україна, 08401

DATA ON AUTHORS

Zlenko Alla Nikolaiivna, candidate of historical sciences, associate professor of scientific discipline of documentation

e-mail: zlenko.am@ukr.net

Isaikina Elena Dmitrivna, candidate of historical sciences, associate professor of scientific discipline of documentation

e-mail: isaykina.od@ukr.net

Miroshnichenko Denys Anatoliiovych, Candidate of Historical Sciences, Associate Professor of Department of Vocational Education

e-mail: mirosh88@i.ua

Pereyaslav-Khmelnytsky Hryhoriy Skovoroda State Pedagogical University
34, Sukhomlynskiy str., Pereyaslav-Khmelnytsky, Kiev region, Ukraine, 08401

УДК: 330.524

DOI: 10.5281/zenodo.1220651

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ПОТЕНЦІАЛОМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Калініченко Л.Л.

У статті обґрунтовано необхідність використання якісно нового підходу до управління потенціалом соціально-економічної системи регіонів для досягнення стійкого розвитку. Визначено структуру господарських рівнів регіону. Проаналізовано думки різних науковців щодо підходів до трактування поняття «потенціал» та запропоновано власне визначення. Охарактеризовано структуру соціально-економічного потенціалу регіону, як соціально-економічної системи, що об'єднує локальні потенціали, які покликані сприяти реалізації базових ресурсних потенціалів. До їх складу входять трудовий, матеріально-технічний, науково-інноваційний, соціально-інфраструктурний, бюджетний, інвестиційний, експортно-імпортовий потенціали. Охарактеризовано низку проблем, що стають на перешкоді формування та розвитку ефективного механізму управління потенціалом соціально-економічної системи. Для вирішення даних проблем сформульовано принципи управління потенціалом регіону, як соціально-економічної системи та запропоновано основні аспекти формування механізму управління потенціалом регіону, як соціально-економічної системи.

Ключові слова: потенціал, соціально-економічна система, регіон, проблеми управління, механізм управління.

МЕХАНИЗМ УПРАВЛЕНИЯ ПОТЕНЦИАЛОМ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ РЕГИОНОВ

Калиниченко Л.Л.

В статье обоснована необходимость использования качественно нового подхода к управлению потенциалом социально-экономической системы регионов для достижения устойчивого развития. Определена структура хозяйственных уровней региона. Проанализированы мнения ученых относительно подходов к трактовке понятия «потенциал» и предложено собственное определение. Охарактеризованы структуру социально-экономического потенциала региона, как социально-экономической системы, которая объединяет локальные потенциалы, которые призваны способствовать реализации базовых ресурсных потенциалов. В их состав входят трудовой, материально-технический, научно-инновационный, социально-инфраструктурный, бюджетный, инвестиционный, экспортно-импортный потенциалы. Охарактеризованы ряд проблем, которые становятся препятствием для формирования и развития эффективного механизма управления потенциалом социально-экономической системы. Для решения данных проблем сформулированы принципы управления потенциалом региона, как социально-экономической системы и предложены основные аспекты формирования механизма управления потенциалом региона, как социально-экономической системы.

Ключевые слова: потенциал, социально-экономическая система, регион, проблемы управления, механизм управления.

JEL classification codes R 13

THE MECHANISM OF MANAGING THE POTENTIAL OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF REGIONS

Kalinichenko L.L.

The article substantiates the need to use a qualitatively new approach to the management of potential socio-economic system of regions to achieve sustainable development. The structure of the economic levels of the region. Analyzed opinions of various scholars concerning the approach to the interpretation of the concepts «potential» and offered his own definition. Characterized the structure of the socio-economic potential of the region as a socio-economic system, which brings together the local potentials, which are intended to promote the implementation of the basic resource potentials. They include the employment, logistical, scientific innovation, social infrastructure, budgetary, investment, export and import potentials. Characterized a number of problems that become an obstacle to the formation and development of an effective mechanism for management of potential socio-economic system. To solve these problems formulated in the governance potential of the region as a socio-economic system and the basic aspects of the formation mechanism of the potential of the region as a socio-economic system.

Key words: potential, social and economic system, region, governance problems, governance mechanism.

Постановка наукової проблеми та її значення. Ефективність функціонування соціально-економічної системи багато в чому визначається дієвістю механізму управління нею, яку необхідно будувати, насамперед, на економічній основі. Всі учасники даної системи повинні бути зацікавлені в розвитку цієї системи, що підкріплюється відповідними регламентуючими нормами, системою економічних стимулів та санкцій, оцінкою потенціалу.

Розглядаючи потенціал соціально-економічної системи регіону як інтегральну характеристику її здатності самостійно здійснювати діяльність в умовах зміни внутрішнього та зовнішнього середовища під впливом економічних, соціальних, політичних та інших процесів, слід враховувати не тільки забезпеченість системи капіталом суб'єктів господарювання та населення, збалансованість економічних проектів та ресурсів, але і наявність відповідних умов, що мотивують суб'єктів соціально-економічної системи до раціональної діяльності.

Дослідження соціально-економічного потенціалу регіону для сучасного українського суспільства має стратегічне значення, оскільки розуміння та оцінка можливостей, передбачуваних шляхів розвитку дають можливість вибрати мету, визначитися з парадигмою розвитку всього суспільства.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженнями в даній сфері займалися такі науковці, як: Азарян О.М., Берсуцький Я.Г., Хабанук М.Я., Гончаров В.М., Грязнов О.Г., Лейман Я.А., Лепа М.М., Пушкарь О.І., Смирнов Е.О., Юксвяров Р.К., Шубін О.О. Однак, незважаючи на безумовно важливі, вже отримані певні результати, питання пошуку концептуальних засад управління, визначення проблем управління потенціалом соціально-економічної системи регіонів, потребують подальшого дослідження.

Мета і завдання статті. Основною метою дослідження є аналіз та узагальнення теоретичних положень щодо сутності та змісту потенціалу соціально-економічної системи та визначення проблем управління цим потенціалом.

Виклад основного матеріалу. Сучасний стан економіки і тенденції економічних перетворень в регіонах України зумовлюють необхідність використання якісно нового підходу до управління потенціалом соціально-економічної системи регіону для досягнення стійкого розвитку. Наявність проблем управління у даній сфері ускладнює формування стратегії розвитку регіонів, а отже, знижує можливості їх сталого зростання.

Соціально-економічні відносини регіону формують структуру, яка складається з наступних рівнів (див. табл. 1)

Таблиця 1. Структура господарських рівнів регіону

№ з/п	Назва рівня	Значення рівня
1	Мегарівень (відносини регіон – іноземні господарюючі суб'єкти)	Регіон стає частиною світової економічної системи на основі зміщення тієї чи іншої фази процесу виробництва суспільного продукту з території даного регіону за кордон і навпаки. Володіє відносною самостійністю в економічних відносинах мегарівня, обумовленою необхідністю поєднання інтересів регіону з національними інтересами, які корелюють із загальними задачами функціонування національної економіки
2	Макрорівень (відносини держава-регіон)	Регіон – субординована відносно національної держави соціально-економічна система, об'єкт регіональної політики, частина національної економіки країни
3	Мезорівень (відносини регіон-держава; регіон-регіон)	Регіон – територія в межах затвердженого кола повноважень, суб'єкт загальнодержавних процесів і мезо-економічних відносин, що утворився в результаті територіально-галузевого поділу праці, метою функціонування якого є відтворення умов життєдіяльності соціуму завдяки мобілізації ресурсів, що є у їх розпорядженні
4	Мікрорівень (відносини регіон-господарюючі суб'єкти регіону; регіон-органи місцевого самоврядування)	Регіон інтегрує відтворювальні процеси, що відбуваються на рівні суб'єктів мікроекономіки в єдиний регіональний відтворювальний процес

Джерело: складено автором на основі [4]

Таким чином, відповідно до наведених даних у табл. 1, можемо розглядати регіон, як соціально-економічну систему на чотирьох рівнях, а саме: на мега-рівні, що передбачає відносини регіону з іноземними господарюючими суб'єктами, на макрорівні, що регламентує відносини між державою та регіоном, на мезорівні відбуваються відносини між різними регіонами та на мікрорівні, що передбачає розвиток відносин між регіоном та господарюючими суб'єктами регіону, а також між регіоном та органами місцевого самоврядування.

Кожен регіон, як складна соціально-економічна система, має певний потенціал, який за умов ефективного управління створює передумови для досягнення безперервного сталого зростання. Існує безліч наукових підходів до трактування поняття «потенціал», тому для визначення проблем управління ним, слід детально проаналізувати думки різних науковців.

Основоположником розгляду питань з проблематики розвитку суспільства, виробництва та потенціалу зокрема, був К. Маркс. Саме він заклав підґрунтя для подальших досліджень визначення економічної сутності категорії «потенціал». В основу категорії «потенціал» він вклав фактори, що визначають функціонування об'єкта. Так, на його думку, засоби праці, предмети праці та робоча сила як фактори виробництва та елементи утворення нового продукту є можливостями, що визначають потенціал. Для перетворення цієї можливості в дійсність вони повинні з'єднатися [5, с. 43]. Таким чином, його теорія ґрунтувалася винятково на факторах виробництва..

У тлумачному словнику потенціал визначено як «сукупність усіх наявних продуктивних сил, що можуть бути використані в будь-якій галузі, сфері» [1].

Група авторів О.С. Федонін, І.М. Рєпіна, О.І. Олексюк вважають, що «потенціал – інтегральне відображення поточних і майбутніх можливостей економічної системи щодо трансформування вхідних ресурсів в економічні блага, максимально задовольняючи в такий спосіб корпоративні та суспільні інтереси» [9].

Хомяков В.І. та Бакум В.І. визначають потенціал як «джерела, можливості, засоби, запаси, які можуть бути приведеними в дію, використані для вирішення якоїсь задачі, досягнення певної цілі, можливості окремої особи, суспільства, держави, підприємства в певній галузі» [10].

У свою чергу О.В. Михайленко стверджує, що «потенціал відображає можливості економічної системи в різні періоди часу, що пов'язані зі трансформацією наявних ресурсів в економічні блага з метою задоволення суспільних та корпоративних інтересів» [7]

Розглянемо основні трактування сутності категорії «потенціал» у табл. 2.

Таблиця 2. Сутність категорії «потенціал»

Автор	Визначення
К. Маркс	Потенціал – це фактори, що визначають функціонування об'єкта.
Тлумачний словник	Потенціал – це сукупність усіх наявних продуктивних сил, що можуть бути використані в якій-небудь галузі, сфері.
О.С. Федонін, І.М. Рєпіна, О.І. Олексюк	Потенціал – інтегральне відображення поточних і майбутніх можливостей економічної системи щодо трансформування вхідних ресурсів в економічні блага, максимально задовольняючи в такий спосіб корпоративні та суспільні інтереси.
В.І. Хомяков, І.В. Бакум	Потенціал – джерела, можливості, засоби, запаси, які можуть бути приведеними в дію, використанні для вирішення якоїсь задачі, досягнення певної цілі, можливості окремої особи, суспільства, держави, підприємства в певній галузі.
О.В. Михайленко	Потенціал відображає можливості економічної системи в різні періоди часу, що пов'язані зі трансформацією наявних ресурсів в економічні блага з метою задоволення суспільних та корпоративних інтересів.

Джерело: складено автором на основі [5, 1, 9, 10, 7].

Таким чином, аналіз публікацій, присвячених поняттю «потенціал», дозволив виділити три підходи до розуміння його сутності [3]:

- системний підхід – розглядає можливості й резерви регіону як відкритої соціально-економічної системи;
- відтворювальний підхід – орієнтований на постійне перетворення стану економічної системи з приводу формування бюджетних доходів та їх постійного зростання;
- ресурсний підхід – основними елементами потенціалу виділяють наявність ресурсної складової та потенційної можливості її використання.

Проаналізувавши різні підходи до трактування поняття «потенціал», можемо запропонувати власне визначення. На нашу думку, потенціал регіону, як соціально-економічної системи – це сукупність засобів та ресурсів, які забезпечують розвиток і функціонування господарського комплексу. Під потенціалом регіону слід розуміти комплексне поняття, що включає в себе певні сукупності потенціалів регіону, залежно від особливостей розвитку території регіону, а також відповідних механізмів і часу їх залучення в господарський оборот з метою підвищення рівня конкурентоспроможності й розвитку регіону.

Основними чинниками ефективності використання потенціалу регіону є показники технологічного стану та виробничої діяльності, інвестиційно-інноваційної діяльності, охорони здоров'я, освіти і науки, а також природні та екологічні чинники.

Потенціал регіону є об'єктом управління. Управління стійким розвитком регіону направлене на найраціональніше використання наявних ресурсів і отримання максимального ефекту. У наш час соціально-економічний потенціал регіону не є величиною постійною. Виходячи з цього, можна стверджувати, що потенціал регіону слід розглядати як систему, що включає підсистеми нижчого рівня, відповідає принципам взаємозаміни і взаємодоповнення. Властивість взаємозаміни ресурсів припускає можливість компенсації певного ресурсу іншим у разі його зменшення (зникнення). Взаємодоповнення, у свою чергу, припускає зв'язане збільшення ресурсів у системі регіону [3].

З огляду на це, розглянемо структуру соціально-економічного потенціалу регіону на рисунку.

Структура соціально-економічного потенціалу регіону

Джерело: згруповано автором на основі [2].

Гедз М. зазначає, що потенціал регіону, як соціально-економічної системи, об'єднує локальні потенціали, які покликані сприяти реалізації базових ресурсних потенціалів. До їх складу входять [2]:

- трудовий потенціал, що характеризує можливості розвитку регіону за рахунок підготовки та раціонального використання кадрів (визначається освітнім, кваліфікаційним, професійним складом кадрів, зайнятістю їх у розрізі галузей і сфер господарства, форм власності, спеціальностей і т. п.);

- матеріально-технічний потенціал, що характеризує можливості розвитку регіону на основі ефективного використання всіх структурних складових його виробничого комплексу (визначається структурою і обсягом виробництва, величиною та ефективністю використання виробничих фондів, станом розвитку інфраструктури та ін.);

- науково-інноваційний потенціал, що характеризує можливості регіону в сфері підвищення конкурентоспроможності продукції, робіт, послуг на основі раціонального використання досягнень науково-технічного прогресу (визначається величиною і якістю фундаментального і прикладного наукового доробку та ін.);

- соціально-інфраструктурний потенціал, що характеризує резерви регіону в сфері поліпшення медичного, побутового, культурного, транспортного та житлово-комунального обслуговування населення на основі розширення номенклатури та підвищення якості послуг, забезпечення їх доступності для населення;

- бюджетний потенціал, що характеризує можливості регіону в збільшенні доходної частини бюджету (визначається величиною місцевих податків відповідно до нормативів, встановлених законодавством, а також надходжень від приватизації муніципального майна, від здачі його в оренду, від місцевих позик та лотерей, від зовнішньоекономічної діяльності, дивідендів від частки регіону в статутному капіталі підприємств і організацій, обсягами дотацій, субвенцій, трансфертних платежів та ін.);

- інвестиційний потенціал, що характеризує можливості регіону в залученні і використанні коштів вітчизняних і зарубіжних інвесторів, підприємців, населення для вирішення територіальних проблем;

- експортно-імпортний потенціал, що характеризує можливості регіону у підвищенні ефективності його зовнішньоекономічної діяльності шляхом закріплення на вже освоєних ринкових нішах; використанні відносної дешевизни основних ресурсів виробництва (робочої сили, виробничих фондів, технологічних знань, матеріальних ресурсів), яка виступає в якості ведучого мотиву залучення закордонних інвестицій; використанні унікальних високих технологій, наявних, зокрема, на підприємствах, і вирішенні на цій основі широкого спектра проблем територіального розвитку.

Розгалуженість та багаторівневість структури соціально-економічного потенціалу регіону характеризується низкою проблем, що стають на перешкоді формування та розвитку ефективного механізму управління потенціалом соціально-економічної системи. На думку Талах В.І. основними проблемами формування господарського потенціалу регіонів на даний час є [8]:

- великий дефіцит власних джерел формування ресурсів у регіонах, що викликаний, наперед всього, низкою ефективністю виробництва і глибоким падінням показників в реальному секторі економіки внаслідок економічної кризи;

- деформація у реальному секторі між сферами економічної діяльності (переважна спеціалізація держави на галузях важкої промисловості) та в міжгалузевому співвідношенні цін;

- відсутність розширеного відтворення основного капіталу, недостатня частка його чистого нагромадження;

- недостатня привабливість країни для іноземних інвесторів внаслідок мінливості економічної політики та відсутності стабільних пріоритетів у здійсненні регіональної інвестиційної політики;

- розподіл бюджетних фінансових ресурсів та ресурсів з іноземних джерел по регіонах без врахування їх нерівномірного, диспропорційного соціально-економічного розвитку;
- недостатньо розвинений ринок капіталів;
- недосконалий механізм довгострокового кредитування підприємств регіону та інші.

Автор також зазначає, що вказані недоліки негативно впливають на процеси формування, використання та відтворення потенціалу регіону в цілому та його складових елементів зокрема і, як наслідок, на соціально-економічну ситуацію в країні та національну економічну безпеку. Нині головним чинником виходу України з економічної кризи на державному рівні визначено структурну перебудову економіки на основі модернізації виробництва та його структури, технологічного оновлення потенціалу регіонів зокрема та країни в цілому, розбудови функціонально збалансованого і соціально-орієнтованого економічного комплексу [8].

Для вирішення даних проблем, насамперед сформулюємо принципи управління потенціалом регіону, як соціально-економічної системи [6]:

- принцип корисності, тобто формування потенціалу регіону слід обумовлювати вимогами випуску суспільно-необхідної продукції у відповідності до потреб ринку за умови забезпечення високої ефективності виробництва конкурентоспроможної продукції;
- принцип збалансованості системи, тобто потенціал регіону, як складна соціально-економічна система, має поєднувати у собі структуровану сукупність ресурсів, які забезпечують прибутковість функціонування системи;
- принцип відповідності стратегічним цілям, тобто використання та розвиток потенціалу регіону слід орієнтувати на забезпечення найефективнішого використання усіх його наявних та потенційних можливостей з метою сталого економічного розвитку регіону;
- принцип ефективного використання, тобто потенціал регіону як операційна система має бути керованою відкритою системою, яка забезпечує максимізацію ефекту «входу» та «виходу» системи.

Механізм управління потенціалом соціально-економічної системи має стати ключовим елементом загальної системи державного управління, будучи його підсистемою, до якої входять безліч складових нижчого порядку, які забезпечують зростання потенціалу окремих регіонів. Якщо розглядати механізм управління потенціалом як систему, то її підсистемами будуть такі складові, як система державного регулювання, система нормативно-правових документів, система стратегічного територіального управління, система управління виробничим потенціалом та інші. Провідним же елементом у механізмі управління потенціалом регіонів, на нашу думку, слід вважати виробничий потенціал, система управління яким ставить перед іншими системами, підсистемами та елементами завдання сталого функціонування в єдиному режимі.

Система управління виробничим потенціалом задає ритм роботи і механізму управління потенціалом в цілому, оскільки гранична величина інвестицій, яку здатна освоїти соціально-економічна система в конкретний період часу, прямо залежить від розвитку виробничого потенціалу в різних галузях економіки (промисловості, будівництві, сільському господарстві тощо). Саме падіння рентабельності виробничої сфери відображується на зміні переваг інвесторів і стимулює відтік капіталів з даної сфери. Тим самим реалізується ринковий принцип розподілу вільних ресурсів в рамках соціально-економічної системи, заснований на критеріях ефективного вкладення капіталу у виробництво.

Механізм управління потенціалом соціально-економічної системи повинен бути орієнтований на стратегічний аспект управління економічним, соціальним та інвестиційним розвитком соціально-економічної системи, який відображає стратегічні цілі, завдання, пріоритети та умови для результативної діяльності, що формуються територіальною владою. Подібна орієнтація передбачає ретельний моніторинг, інформаційне забезпечення та прогнозування соціально-економічного розвитку території, а також необхідність створення умов для її стабільної роботи.

Отже, основними елементами розглянутого механізму повинні бути нормативна, організаційна, фінансова, кадрова та інформаційна складові, без яких будь-який механізм управління не може бути дієвим. Дані складові можуть з успіхом реалізовуватися в рамках відповідних аспектів регіональної політики (економічному, соціальному, промисловому, бюджетно-фінансовому, кадровому та інших).

Висновки. Підсумовуючи вище сказане, можемо зробити висновок, що механізм управління потенціалом конкретної території покликаний забезпечувати узгодження інвестиційної та інноваційної політики та їх взаємозв'язок з іншими політиками, реалізованими на даній території (бюджетно-фінансовій, промисловій, аграрній, зовнішньоекономічній, кадровій та ін.). Організація ефективної роботи механізму управління потенціалом соціально-економічної системи повинна мати комплексний характер. При цьому важливо враховувати вплив економічної та соціальної політики держави на розвиток потенціалу окремих регіонів.

Список використаних джерел

1. Бусел В.Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
2. Гедз М. Сутність та структура соціально-економічного потенціалу модернізації регіону / Михайло Гедз. // Фінансовий простір. – 2012. – №2.
3. Коритько Т. Структура соціально-економічного потенціалу стійкого регіонального розвитку // Галицький економічний вісник. 2012. №5(38). с.95-102.

4. Любченко О. М. Соціально-економічний потенціал регіону поняття, структура, генезис // *Формування ринкової економіки: наук. зб. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана»; відп. ред. О. О. Беляєв. 2010. Вип. 23. С. 202–209.*
5. Маркс К., Энгельс Ф. Соч. 2-е изд. М., 1960. т. 24. 217 с.
6. Метеленко Н. Г. Виробничий потенціал як фактор забезпечення розвитку внутрішнього господарського механізму промислових підприємств // *Ефективна економіка. – 2010. – №7. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=261>*
7. Михайленко О.В., Скопенко Н.С. Теоретичні аспекти формування виробничого потенціалу АПК // *Актуальні проблеми економіки : наук.-екон. журнал. 2011. № 3 (117). С. 74-79*
8. Талах В. І. Методологічні засади дослідження чинників формування, використання та відтворення економічного потенціалу регіону // *Економічні науки. 2011. Випуск 8 (29). Ч.4. Серія «Облік та фінанси». URL: <http://www.nbuuv.gov.ua.portal>*
9. Федонін О.С., Рєпіна І.М., Олексюк О.І. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навчальний посібник. Вид.2-ге, без змін. К.: КНЕУ, 2006. 316 с.
10. Хомяков В.І., Бакулін І.В. Управління потенціалом підприємства. К.: Кондор, 2007. 400 с.

References

1. Busel V.T. Velykyj tlumachnyj slovnyk suchasnoi ukrains'koi movy (z dod. i dopov.) / Uklad. i holov. red. V.T. Busel. – K.; Irpin': VTF «Perun», 2005. – 1728 s.
2. Hedz M. Sutnist' ta struktura sotsial'no-ekonomichnoho potentsialu modernizatsii rehionu // *Finansovyj prostir. – 2012. – №2.*
3. Koryt'ko T. Struktura sotsial'no-ekonomichnoho potentsialu stjikohe rehional'noho rozvytku // *Halyts'kyj ekonomichnyj visnyk. 2012. №5(38). s.95-102.*
4. Liubchenko O.M. Sotsial'no-ekonomichnyj potentsial rehionu poniattia, struktura, henezys // *Formuvannia rynkovoї ekonomiky: nauk. zb. / M-vo osvity i nauky Ukrainy, DVNZ «Kyiv. nats. ekon. un-t im. V. Het'mana»; vidp. red. O.O. Bieliaiev. 2010. Vyp. 23. S. 202–209.*
5. Marks K., Enhel's F. Soch. 2-e yzd. M., 1960. t. 24. 217 s.
6. Metelenko N.H. Vyrobnychyj potentsial iak faktor zabezpechennia rozvytku vnutrishn'oho hospodars'koho mekhanizmu promyslovykh pidpriemstv // *Efektivna ekonomika. – 2010. – №7. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=261>*
7. Mykhajlenko O.V., Skopenko N.S. Teoretychni aspekty formuvannia vyrobnychoho potentsialu APK // *Aktual'ni problemy ekonomiky : nauk.-ekon. zhurnal. 2011. № 3 (117). S. 74-79*
8. Talakh V. I. Metodolohichni zasady doslidzhennia chynnykiv formuvannia, vykorystannia ta vidtvorennia ekonomichnoho potentsialu rehionu // *Ekonomichni nauky. 2011. Vypusk 8 (29). Ch.4. Serii «Oblik ta finansy». URL: <http://www.nbuuv.gov.ua.portal>*
9. Fedonin O.S., Riepina I.M., Oleksiuk O.I. Potentsial pidpriemstva: formuvannia ta otsinka: Navchal'nyj posibnyk. Vyd.2-he, bez zmin. K.: KNEU, 2006. 316 s.
10. Khomiakov V.I., Bakulin I.V. Upravlinnia potentsialom pidpriemstva. K.: Kondor, 2007. 400 s.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Калініченко Людмила Леонідівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки, Харківський національний університет будівництва та архітектури, м.Харків, вул.Сумська, 40 к.407, e-mail: dkll1905@gmail.com

ИНФОРМАЦИЯ ОБ АВТОРЕ

Калиниченко Людмила Леонидовна, доктор экономических наук, профессор, профессор кафедры экономики, Харьковский национальный университет строительства и архитектуры, г. Харьков, вул.Сумская, 40 к. 407 e-mail: dkll1905@gmail.com

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Kalinichenko Lyudmila Leonidovna, Doctor of Economics, Professor, Professor, Department of Economics Kharkiv national University of construction and architecture Kharkiv, 40 Sumska st., fl. 407. e-mail: dkll1905@gmail.com